

Udział organizacji pozarządowych w budowaniu rynku usług zatrudnienia

Ilona Gosk

BIULETYN nr 9
lipiec 2008

Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

Warszawa, lipiec 2008

Projekt graficzny: Frycz | Wicha

Skład graficzny: Mirosław Piekutowski

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Przedruk i reprodukcja w jakiegokolwiek postaci całości lub części biuletynu bez pisemnej zgody Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych są zabronione.

ISSN 18 98 – 69 6 X

Udział organizacji pozarządowych w budowaniu rynku usług zatrudnienia

Ilona Gosk

1. Wstęp

Po zmianach ustrojowych, na początku lat dziewięćdziesiątych, ujawniło się w statystykach publicznych nowe zjawisko – bezrobocie. Każda kolejna dekada przynosiła gwałtowny wzrost liczby osób bezrobotnych, by później ich liczba równie gwałtownie malała. Miało to miejsce również w ostatnich latach: w roku 2004 zarejestrowanych było ponad 3,2 mln bezrobotnych, obecnie jest ich około 1,6 mln. Odzwierciedla to zachodzące w Polsce procesy: następujące po sobie okresy koniunktury i dekoniunktury, zmiany demograficzne, migracje itp. Tak olbrzymia dynamika wymaga bardzo elastycznego systemu usług zatrudnienia, który adaptował się będzie do zmiennej sytuacji na rynku pracy.

Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych wraz z dużym popytem na pracę ujawniają inne problemy rynku pracy – niską aktywność zawodową oraz duży udział osób „trudno zatrudnialnych” w grupie osób bezrobotnych. Zgodnie z raportem *Analiza funkcjonowania urzędów pracy po ich włączeniu do administracji samorządowej*¹ ośmiu na dziesięciu zarejestrowanych obecnie bezrobotnych wymaga długotrwałej pomocy, która dodatkowo nie zawsze przynosi rezultat w postaci zatrudnienia. Jeśli dodamy do tego osoby bierne zawodowo to zobaczymy, że w przypadku usług rynku pracy mamy do czynienia z coraz trudniejszym klientem, który wymaga coraz bardziej zindywidualizowanego i wyspecjalizowanego wsparcia.

Budowanie systemu usług rynku pracy, który będzie elastyczny i na tyle różnorodny i kompletny, by adekwatnie odpowiedzieć na różnorodność zjawisk pojawiających się na rynku pracy, jest jednym z ważniejszych zadań z zakresu kreowania polityki społecznej. W różnych krajach w różny sposób poszukuje się rozwiązań dla tego wyzwania. W wielu miejscach buduje się rynek usług w oparciu o zasadę komplementarności lub konkurencyjności, włączając w realizację usług

instytucje prywatne oraz synchronizując działania różnych służb publicznych². W państwach, w których wdrożono taki system³, udało się podnieść skuteczność realizowanych działań przy obniżeniu kosztów aktywizacji przypadających na jedną osobę.

W Polsce generalnie nie ma dobrze rozwiniętego rynku usług zatrudnieniowych, choć obok publicznych służb zatrudnienia funkcjonuje wiele innych instytucji rynku pracy⁴, które mogłyby wzbogacić swoją ofertą działania podmiotów publicznych. Wśród samych organizacji pozarządowych znaleźć można około 1300, które w 2005 roku deklarowały, że ich podstawowe działania koncentrują się w obszarze rynku pracy, i które objęły nimi 200 – 300 tys. osób⁵. A ich podstawową kompetencją jest świadczenie usług specyficznym grupom beneficjentów. W dalszej części opracowania przyjrzymy się w szczególności udziałowi tych podmiotów w świadczeniu usług rynku pracy.

Niezależnie od braku rozwiązania systemowego reforma samorządowa przyniosła w dużej mierze odpowiedzialność za realizację polityki zatrudnienia na samorządy, a w szczególności starostwa, a te mają dość instrumentów, by dowolnie budować lokalne systemy usług rynku pracy i szerzej – formułować i realizować lokalną politykę społeczną. W kolejnych rozdziałach omówione zostaną możliwości, jakie mają samorządy, skonfrontowane to zostanie z praktyką realizowanych przez nie działań, by na końcu wskazać rekomendacje do budowania rynku usług zatrudnienia w oparciu o istniejące rozwiązania, z udziałem organizacji pozarządowych.

1 Analiza funkcjonowania urzędów pracy po ich włączeniu do administracji samorządowej, praca zbiorowa, Warszawa 2007, MPiPS

2 Więcej na ten temat w Biuletynie FISE nr 8 Kontraktowanie usług rynku zatrudnienia, Jolanta Koral, Warszawa 2008, FISE

3 Holandia, Dania, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Australia

4 Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są to: publiczne służby zatrudnienia; Ochotnicze Hufce Pracy; agencje zatrudnienia; instytucje szkoleniowe; instytucje dialogu społecznego; instytucje partnerstwa lokalnego. Warto przy tym zaznaczyć, że wiele organizacji pozarządowych funkcjonuje w tym obszarze jako agencje zatrudnienia czy instytucje szkoleniowe. Poza tym, wiele różnych podmiotów (w tym także organizacje pozarządowe) świadczy usługi o charakterze reintegracyjnym, de facto zajmując się usługami rynku pracy.

5 Organizacje pozarządowe w systemie usług rynku pracy 2005. Raport z badania ilościowego, Jan Herbst, Warszawa 2005, FISE

2. Budowanie polityki rynku pracy

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁶ zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej realizowane są w oparciu o rządowe dokumenty programowe oraz w oparciu o inicjatywy samorządu gminy, powiatu, województwa i partnerów społecznych. Ustawa wskazuje obszary, w których te zadania mogą być realizowane.

Zgodnie z zapisami ustawy, polityka rynku pracy realizowana przez władze publiczne opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach działalności rad zatrudnienia; partnerstwa lokalnego oraz uzupełnienia i rozszerzenia oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia.

Powiatowe rady zatrudnienia

Powiatową radę zatrudnienia powołuje starosta. Do jej zadań należy między innymi inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz ocena racjonalności dysponowania środkami Funduszu Pracy czy opiniowanie kryteriów podziału środków Funduszu Pracy na finansowanie programów dotyczących promocji zatrudnienia i finansowanie innych, fakultatywnych zadań. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia, w skład rady mogą wchodzić: przedstawiciele organizacji związkowych, organizacji pracodawców, organizacji rolników, jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych zajmujących się statutowo problematyką rynku pracy.

Około 75% powiatów deklaruje, że rady zatrudnienia są realnym i aktywnym partnerem publicznych służb zatrudnienia, a więc jest to sprawdzone narzędzie

współpracy⁷. Brakuje jednak źródeł informacji, pozwalających ocenić, czy rady korzystają ze wszystkich uprawnień, jakie daje im prawo, jak wygląda ich aktywność, oraz jak wygląda reprezentacja w radach przedstawicieli różnych sektorów. Wiemy tylko, że udział organizacji pozarządowych w powiatowych radach jest symboliczny⁸.

Partnerstwa lokalne

Kolejnym instrumentem są partnerstwa lokalne. Zgodnie z zapisami ustawy instytucją partnerstwa lokalnego jest grupa instytucji realizujących na podstawie umowy przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy. Jest to jedyny w ustawie zapis dotyczący tej instytucji, co daje samorządom olbrzymią wolność w formułowaniu partnerstwa lokalnego, dzięki czemu mogą budować partnerstwa takie, jakie najbardziej odpowiadają potrzebom lokalnego rynku pracy, na zasadach uzgadnianych przez wszystkie zainteresowane strony. Niektóre samorzady z tej formuły skorzystały tworząc na przestrzeni ostatnich lat liczne partnerstwa realizujące wspólne przedsięwzięcia. Na tworzenie się partnerstw znaczny wpływ miały kolejne programy pomocowe, w szczególności amerykańskie, w ramach których od 1998 roku promowane były zagraniczne modele współpracy i na ich bazie inicjowane działania w polskich powiatach. Mimo, że budowanie partnerstw nie stało się powszechną praktyką wszystkich powiatów, dało szansę na pierwsze doświadczenia w formułowaniu zadań lokalnych partnerów i budowaniu działań w oparciu o ich kompetencje i lokalne potrzeby.

Programy promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy

Kreowaniu lokalnej polityki rynku pracy mają służyć programy promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, stanowiące część powiatowej

6 Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. (Dz. U. z dnia 1 maja 2004 roku)

7 Analiza funkcjonowania urzędów pracy po ich włączeniu do administracji samorządowej, praca zbiorowa, Warszawa 2007, MPiPS

8 Relacje pomiędzy publicznymi służbami zatrudnienia a organizacjami rynku pracy – wnioski z badania ilościowego, Joanna Tyrowicz, Warszawa 2006, FISE

strategii rozwiązywania problemów społecznych. Za przygotowanie tego dokumentu odpowiada starosta. Powinien on zawierać rozwiązania dla lokalnych problemów rynku pracy i wskazywać kierunki podejmowania działań. Wśród tych rozwiązań może się znaleźć współpraca z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi.

W 2006 roku opierając się na materiale zgromadzonym w ramach *Barometru Współpracy*⁹ przeprowadziliśmy analizę¹⁰ powiatowych programów pod kątem współpracy z organizacjami pozarządowymi, co jest ważnym elementem rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia. Na 379 powiatów w Polsce jedynie 124 wzięło udział w badaniu, z czego 73 potwierdziło posiadanie programu zapobiegania bezrobociu. W pięciu przypadkach był on częścią szerszej strategii rozwiązywania problemów społecznych, a siedem powiatów zadeklarowało, że obecnie trwają nad nim prace. W rezultacie do badania wybrano 56 programów.

Z analizy wynika, że najczęstszą formą współpracy z organizacjami pozarządowymi, na jaką decydują się urzędy jest wspólna realizacja projektów. Taką odpowiedź znaleziono w 22 przeanalizowanych programach, co stanowiło 40% z nich. Poza tym organizacje mogą inicjować powstawanie klubów integracji społecznej czy roboty publiczne. Mogą także stawać do konkursów otwartych na realizację lokalnych projektów.

Kontraktowanie usług wpisało w program tylko sześć urzędów, czyli zaledwie niecałe 10%. W 13 programach znaleziono informację, że realizacja programu może być powierzona zewnętrznym wykonawcom, jednak bez określenia, czy są to organizacje pozarządowe czy firmy prywatne czy ZDZ. Organizacje pozarządowe, jako generalnego partnera, bez wskazywania na obszar czy for-

mę współpracy, wpisano w 19 programów, co stanowiło 34% analizowanych dokumentów.

Wydaje się, że programy promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy nie są powszechnym narzędziem kreowania lokalnej polityki rynku pracy. Nie mają ich wszystkie powiaty, a tam, gdzie zostały sformułowane często powtarzają ogólne zapisy ustawy bez poszukiwania rozwiązań adekwatnych do sytuacji na lokalnym rynku pracy. Budzi to podejrzenie, że często są to dokumenty tworzone *ad acta*, które nie służą bieżącemu planowaniu, a jedynie realizacji ustawowego obowiązku. Dodatkowo zbyt rzadko pojawiają się w nich zapisy dotyczące współpracy z innymi podmiotami, co mogłoby tworzyć podwaliny pod budowanie systemu usług zatrudnienia.

3. Instrumenty umożliwiające współpracę

Publiczne służby zatrudnienia mają świadomość wagi współpracy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi. Blisko 78% powiatowych urzędów pracy deklaruje współpracę z tymi ostatnimi¹¹. W sferze deklaracji sytuacja prezentuje się bardzo dobrze, ale z tego samego badania dowiadujemy się, że w większości przypadków współpraca ta sprowadza się do wymiany informacji, a w połowie przypadków jest to porozumienie o współpracy. Dofinansowanie działalności ma miejsce jedynie u 9% respondentów, kontraktowanie zadań jedynie u 5%, a średnia kwota przekazywana organizacjom pozarządowym wyniosła w 2006 roku około 90 000 zł, co w przypadku usług rynku pracy jest kwotą symboliczną (dla porównania, średni koszt szkolenia jednej osoby finansowany z Funduszu Pracy wyniósł w 2006 roku ok. 2 400 zł). Jeszcze słabsze wyniki uzyskano pytając klientów, czy w urzędzie pracy zostali poinformowani o możliwości skorzystania z oferty innych podmiotów. PUP sporadycznie informuje o ofercie

9 Badanie Barometr – monitoring współpracy administracji lokalnej z organizacjami pozarządowymi, Stowarzyszenie Klon/Jawor

10 Opracowanie własne FISE autorstwa Magdaleny Huszczy

11 Analiza funkcjonowania urzędów pracy po ich włączeniu do administracji samorządowej, praca zbiorowa, Warszawa 2007, MPiPS

innych instytucji – 16% swoich klientów poinformował o pomocy społecznej, o innych instytucjach (takich jak na przykład organizacje pozarządowe) informacja przekazywana była w kilku procentach przypadków.

Ale inne wyniki tego badania wydają się dużo bardziej niepokojące. 30% powiatowych urzędów pracy deklaruje, że starostwo raczej nie ma wpływu na jego działania, a kolejne 30%, że ten wpływ jest średni. A to starosta dysponuje wieloma uprawnieniami mogącymi kształtować system usług zatrudnieniowych w powiecie. Uprawnienia te daje mu ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

a. Ustawa promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy

Projekty lokalne

Do zadań samorządu powiatu należy inicjowanie, organizowanie i finansowanie projektów lokalnych. Projekty te powinny stanowić zespół działań łączących usługi i instrumenty rynku pracy. Powiat może je realizować samodzielnie, mogą też stanowić element programów regionalnych. Powinny być przygotowywane i realizowane na zasadzie partnerstwa, polegającego w szczególności na stworzeniu odpowiednich warunków organizacyjnych dla realizacji projektów z udziałem partnerów społecznych oraz na zapewnieniu wsparcia finansowego. Projekty mogą być realizowane przez powiatowe urzędy pracy albo inne podmioty wyłonione w konkursie zdefiniowanym w ustawie.

Brakuje danych, które pozwoliłyby ocenić, jak często oraz z jakim rezultatem narzędzie to wykorzystywane jest przez powiaty oraz jaki udział w realizacji projektów mają partnerzy społeczni.

W proponowanej nowelizacji ustawy o promocji zatrudnienia (projekt z 6 czerwca 2008) projekty lokalne zastąpione zostaną programami specjalnymi, opiniowanymi przez powiatowe rady zatrudnienia, co jest podstawową zmianą jakościową (programy lokalne nie były opiniowane). Kolejną istotną różnicą w nowych zapisach jest wskazanie limitów kwot, które mogą być przeznaczone

na program specjalny w przeliczeniu na jego jednego uczestnika. Należy mieć nadzieję, że nowe zapisy wzmocnią udział rady zatrudnienia w kreowaniu lokalnej polityki, a dokładniejsze zdefiniowanie poziomu i źródeł finansowania sprawi, że samorzady częściej będą sięgać po tę formę działań.

Niepokój może budzić za to zapis projektu nowelizacji ustawy, mówiący o tym, że realizatorami programów specjalnych są powiatowe urzędy pracy samodzielnie lub w partnerstwie, natomiast zlecenie programów innym podmiotom możliwe jest tylko wtedy, kiedy urząd pracy nie ma możliwości realizacji programu we własnym zakresie lub zlecenie programu specjalnego zapewni efektywniejszą jego realizację. We wciąż obowiązującej ustawie zapisy dotyczące projektów lokalnych wydają się bardziej liberalne, ponieważ mówią o tym, że projekty te mogą być realizowane przez publiczne służby zatrudnienia albo inne podmioty, bez stawiania dodatkowych warunków. Nowe zapisy nie stanowią zachęty do poszukiwania innych realizatorów.

Kontraktowanie

Publiczne służby zatrudnienia mogą zlecać jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym, instytucjom szkoleniowym, organizacjom związków zawodowych oraz agencjom zatrudnienia niektóre zadania określone w ustawie o promocji zatrudnienia. Dodatkowo starosta może w ramach środków własnych samorządu zlecić realizację usług rynku pracy różnym instytucjom rynku pracy, w tym organizacjom pozarządowym statutowo zajmującym się problematyką zatrudnienia. Kontraktowanie odbywa się w trybie zamówienia publicznego, a dla usług zleczanych przez starostę przewidziano dodatkowo otwarty konkurs ofert, zdefiniowany w tej ustawie. Jest to ważne w szczególności dla organizacji pozarządowych, które nie prowadzą działalności gospodarczej ani odpłatnej działalności pożytku publicznego, a tym samym nie mogą ubiegać się o realizację zamówienia publicznego.

b. Ustawa o działalności pożytku publicznego

Dużo większe możliwości daje powiatom ustawa o działalności pożytku publicznego, choć reguluje ona współpracę nie ze wszystkimi instytucjami rynku pracy, a jedynie z organizacjami pozarządowymi. Za to pozwala rozwijać współpracę z tymi podmiotami praktycznie w każdym obszarze. Usługi rynku pracy i szerzej działania na rzecz promocji zatrudnienia wprost wpisują się w katalog działalności pożytku publicznego.

Formy współpracy

Zgodnie z ustawą organy administracji publicznej powinny prowadzić działalność w sferze zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta powinna odbywać się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Współpraca może przybierać formy:

- wspierania działań poprzez dotacje dla podmiotów wyłonionych w konkursie,
- powierzania zadań własnych zgodnie z procedurami opisanymi w ustawie,
- zlecenia realizacji zadań publicznych na drodze udzielenia zamówienia publicznego;
- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków;
- konsultowania projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.

Ponadto samorządy mogą wspierać inne podmioty rzeczowo – proponując preferencyjne czynsze, udostępniając sale itp. Daje to szerokie spektrum możliwości współpracy, która może zostać podporządkowana problematyce aktywizacji zawodowej.

Roczne programy współpracy

Na mocy ustawy samorządy uchwalają roczne programy współpracy. Analiza tych programów pokazuje¹², że 50% gmin i powiatów w dokumentach tych wpisuje powierzanie i wspieranie zadań. Proponuje też inne formy współpracy. Wśród najczęstszych znalazło się:

- udzielanie pomocy w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację zadań publicznych z innych źródeł niż dotacja samorządowa,
- organizacja lub współdziałanie organów samorządu w organizacji szkoleń, konferencji,
- inicjowanie lub współorganizowanie szkoleń podnoszących jakość pracy organizacji w sferze zadań publicznych.

Z przykładów tych widać, że samorządy nie tylko postrzegają organizacje pozarządowe jako partnera, ale dbają również o to, by tego partnera wzmocnić. Z drugiej strony proponowane formy wsparcia promują wydarzenia incydentalne (szkolenia, targi pracy, targi edukacyjne itp.), a nie długofalowe wspólne przedsięwzięcia (reintegracyjne programy aktywizacyjne, dostosowania programów edukacyjnych do potrzeb pracodawców itp.).

Z badań organizacji pozarządowych wiemy¹³, że ponad 43% w swoich budżetach ma środki pochodzące od samorządu, a 63% deklaruje współpracę z samorządem. Dane te dotyczą działań we wszystkich obszarach pożytku publicznego, ale pokazują dodatkowe możliwości, które umiejętnie wykorzystane mogą zaowocować rozwojem działań w zakresie rynku pracy.

12 Roczne programy współpracy. Co z nich wynika dla rozwoju ekonomii społecznej w Polsce? Raport podsumowujący badania Barometr Współpracy 2007, Jacek Gądecki, Ekonomia społeczna teksty 2007

13 Z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor z 2006 roku, www.badania.ngo.pl

c. Środki unijne

Nowy wymiar współpracy wnoszą do relacji samorządu z potencjalnymi partnerami środki Europejskiego Funduszu Społecznego, który w Polsce w całości zasila Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Duża część funduszy tego programu przeznaczona została na aktywizację zawodową i integrację społeczną. Część środków płynie wprost do powiatowych urzędów pracy i pomocy społecznej. Część zasila konkursy na realizację zadań, w których mogą startować bardzo różne podmioty.

Niezależnie od sposobu dystrybucji środków, realizacji projektów unijnych powinna przyświecać idea partnerstwa. Doświadczenia z poprzednich lat pokazały, że prowadzenie działań w partnerstwach z udziałem instytucji z wielu sektorów jest wyzwaniem, ale staje się możliwe oraz przynosi korzyści w postaci komplementarności działań, wymiany doświadczeń i większej efektywności.

Olbrzymim poligonem doświadczeń w zakresie budowania współpracy była Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL. Partnerstwa, które powstawały na potrzeby projektów finansowanych z tego programu, razem formułowały założenia projektu, podział zadań, kształt budżetu. Decyzje w większości przypadków podejmowane były na zasadach demokratycznych, niezależnie od statusu poszczególnych partnerów. Zarówno dla administracji publicznej, jak i dla organizacji pozarządowych bardzo często było to pierwsze doświadczenie właściwie pojmowanej współpracy.

Podmioty administracji publicznej mogą w ramach projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego zlecać część zadań innym podmiotom, zarówno poprzez udzielanie zamówienia publicznego, jak i w formule powierzenia w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego. Taki rodzaj współpracy jest pośledniejszy niż wspólna realizacja projektów, ale wciąż daje przestrzeń do wspólnych inicjatyw.

4. Podsumowanie

Analiza obowiązujących przepisów pokazuje, że przy obecnym stanie prawnym na poziomie powiatów, przy politycznej woli starostów, mogą powstawać systemy usług zatrudnienia, włączające w planowanie i realizację zadań licznych partnerów, w tym organizacje pozarządowe.

Instrumenty służące budowaniu takiego systemu to:

1. Rady zatrudnia – doświadczenia wskazują, że powinni w nich zasiadać przedstawiciele lokalnych udziałowców rynku usług zatrudnieniowych. Kompetencje rady można definiować szeroko, włączając ją w decyzje dotyczące planowania działań na rynku pracy i edukacyjnych, a także formułowania dokumentów dotyczących strategii rozwoju społeczności.
2. Programy promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy – mogą być one dokumentem rzeczywiście wyznaczającym strategię rozwoju. Żeby tak się stało, muszą opierać się na rzetelnej diagnozie, powinny być poddawane konsultacjom społecznym i powinny być współtworzone przez rady zatrudnienia. Niezbędna jest również determinacja, by realizować ich zapisy oraz monitorować i ewaluować rezultaty podjętych zgodnie z programami zadań. Programy powinny wskazywać nie tylko kierunki działań, ale również instrumenty oraz zasoby, pozwalające na ich realizację. Programy powinny zawierać zapisy o zasadach tworzenia partnerstw lokalnych, formułowania projektów lokalnych oraz kontraktowania.
3. Roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi – zdefiniowane, przejrzyste zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi pozwalają na pełniejsze budowanie współpracy, która może zostać wykorzystana do realizowania lokalnej polityki aktywizacji zawodowej.

Istnieje wiele instrumentów umożliwiających nie tylko poprawę efektywności i sprawności świadczenia usług rynku pracy, ale także budowanie trwałych podstaw rozwoju. Przy świadomości wyzwań, jakie stoją przed samorządami,

najważniejsze wydaje się być wyzwolenie kreatywności i dodatkowych możliwości wynikających ze współpracy. Tę rolę może oczywiście pełnić administracja państwowa, która odpowiada za wdrażanie ducha prawa, ale także inni udziałowcy rynku pracy, w tym przede wszystkim organizacje pozarządowe. Można oczywiście oczekiwać na decyzję ustawodawcy o wprowadzeniu systemowych zmian w usługach zatrudnienia w Polsce, lecz pozostaje pytanie: czy klienci usług zatrudnienia też mają ten czas? Obecna ustawa, ani proponowane w niej zmiany nie ograniczają możliwości, dając społecznościom lokalnym szansę na podejście do problemów rynku pracy w bardzo innowacyjny i zgodny ze współczesnymi trendami sposób. Należy mieć nadzieję, że w pełni wykorzystają tę szansę.

BIULETYNY to seria wydawnicza Fundacji Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, poświęcona problematyce rynku pracy w Polsce. Wydania biuletynów w wersji elektronicznej można znaleźć na portalu www.bezrobocie.org.pl.

Fundacja Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych
00-630 Warszawa, ul. Polna 24 lok. 7
T: + 48 22 875 07 68-69, F: +48 22 825 70 76
e-mail: fise@fise.org.pl, [http: www.fise.org.pl](http://www.fise.org.pl)

Biuletyn powstał w ramach działań programu „Work in Poland”

Program
Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

Program realizuje:
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

